

Така класифікація надзвичайно корисна, так як допомагає зрозуміти причини ймовірнісних об'єднань і часових компромісів між напрямками економічної науки як в процесі боротьби за домінування, так і при формуванні нової парадигми.

Висновки. Можна підвести підсумок словами президента Економетричного співтовариства Роя Реднера (1953): «досягнення економічної теорії за останні два десятиліття як вражають, так і красиві. Але неможна заперечувати, що є щось скандальне у виводищі такої кількості людей, які вдосконалюють аналіз стану економіки, при цьому ніяк не пояснюють, чому та або інша ситуація виникає чи повинна була виникнути... Такий стан справ треба визнати незадовільним і подекуди нечестним» [2, с. 268].

Література

1. Блауг М. Методология экономической науки или как экономисты объясняют / М. Блауг; под ред. В. С. Автономова; [пер. с англ. Ю. В. Автономова]. — 2-е изд. — М.: Журн. «Вопросы экономики», 2004. — 416 с.
2. Экономические эссе: Теории, исследования, факты и политика: пер. с англ. / В. Леонтьев. — М.: Политиздат, 1990. — 415 с.
3. Наука логики: [в 3 т.] / Георг Вильгельм Фридрих Гегель; [отв. ред. М. М. Розенталь]; Ин-т философии АН СССР. — М.: Мысль, 1970. — (Философское наследие). Т.1: [Учение о бытии]. — 501 с.
4. Р. Нуреев. Предпосылки новой экономической парадигмы: онтология и гносеология // Вопросы экономики. — 1993. — № 4. — С. 131–144.
5. Отмахов П. А. Современная американская политэкономия (вопросы методологии). / П. А. Отмахов; МГУ им. М. В. Ломоносова, Экон. фак. — М.: Изд-во МГУ, 1991. — 86 с.
6. А. Чухно Актуальні проблеми розвитку економічної теорії на сучасному етапі // Економіка України. — 2009. — № 4. — С. 14–28.

Статтю подано до редакції 16.11.13

УДК 330.101.5

О. В. Костючик, аспірант,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

ПОСТІНДУСТРІАЛЬНА ПАРАДИГМА ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕНЬ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

АНОТАЦІЯ. Стаття ставить за мету обґрунтування та ідентифікацію нової парадигми досліджень сучасної економічної теорії. Автор дово-

дить необхідність методологічного оновлення сучасних досліджень, а також розглядає сутнісні особливості нової методології.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Постіндустріальна парадигма, економічний розвиток, суспільний розвиток, формаційний підхід, цивілізаційний підхід, системно-синергетичний підхід.

АННОТАЦИЯ. Статья ставит за цель обоснование и идентификацию новой парадигмы исследований современной экономической теории. Автор доказывает необходимость методологического обновления современных исследований, а также рассматривает существенные особенности новой методологии.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА. Постиндустриальная парадигма, экономическое развитие, общественное развитие, формационный подход, цивилизационный подход, системно-синергетический подход.

ABSTRACT. The purpose of this article is to identify and study new research paradigm of modern economic theory. The author argues the need of methodological renewal of modern researches, and examines the essential features of the new methodology.

KEYWORDS. Postindustrial paradigm, economic development, social development, formational approach, civilizational approach, systematic and synergetic approach.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку, що характеризується становленням у розвинутих країнах світу постіндустріального суспільства на базі розвинутої сервісної економіки, вимагає від економічної науки комплексних підходів до дослідження суспільно-економічних проблем. На загальнонауковому рівні дана проблема може бути розв'язана посередництвом визначення цілісної сучасної парадигми теоретичних досліджень в економічній теорії.

Аналізостанніхпублікацій і досліджень. Проблемами методологічного оновлення економічної науки відповідно до викликів нового часу займалися як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, серед яких варто особливо відмітити Т. Куна, Е. Тоффлера, Д. Белла, А. Гальчинського, В. Гейця та інших. Разом із тим, у літературі не наведено цілісного формулювання методології дослідження економічної теорії в умовах постіндустріального суспільства, що включає як обґрунтування її необхідності, так і визначення сутнісних особливостей.

Постановка завдання. Метою даної статті є обґрунтування постіндустріальної парадигми як основи теоретичних досліджень у сучасній економічній теорії, а також розкриття ключових особливостей її методології.

Виклад основного матеріалу. Наукова парадигма у загальному розумінні означає пануючу систему поглядів, знань і цінностей, що прийнята в наукових колах у рамках усталеної наукової традиції певного періоду часу. Популяризацію даного поняття пов'язують із працями американського дослідника Т. Куна, який розумів під парадигмами загально визнані досягнення, які протягом певного часу дають модель постановки проблем та їх вирішення всьому науковому співтовариству [4, с. 66]. Наука, фундаментальним вираженням поточного стану якої є діюча парадигма, та реальна суспільно-економічна практика є тісно пов'язаними.

Методологічні основи індустріальної парадигми, що займалась дослідженням економічної системи масового виробництва та суспільства, зайнятого в першу чергу задоволенням матеріальних потреб, є неприйнятними у нових умовах. Оновлення чинної парадигми пов'язане насамперед із тим, що нагромаджений пласт наукових узагальнень (концепцій) спеціфіки сучасної епохи сформований переважно на старій методологічній основі — на методології попередньої епохи, на принципах індустріалізму, логіці модернізму [3, с.153], що не відповідає сучасному стану суспільного розвитку. Це породжує формування **нової, постіндустріальної парадигми**, що відзначається не тільки новими методами дослідження, але і якісно відмінною системою поглядів на суспільно-економічні процеси.

Основою постіндустріальної парадигми є нова філософія поглядів на сутність і характер змін, що відбуваються у суспільстві та його економічній системі. У першу чергу, акцент здійснюється на історичному взаємозв'язку суспільних підсистем, загальній еволюційності, генезисі та етапах розвитку пізнання, його форм і методів у контексті системної еволюції об'єкту дослідження [2, с. 40–42]. Базовими основами нової методології є діалектична філософія та діалектична логіка, причинно-наслідкові зв'язки і залежності у розвитку соціально-економічних систем. Наукові дослідження відзначають усе більшу гуманістичну спрямованість цивілізаційного процесу, адже людина, вирішивши проблему технологічних можливостей матеріального забезпечення своїх потреб, звертає увагу на постматеріальні потреби, органічне поєднання об'єктивного і суб'єктивного, матеріального та ідеального [3, с. 301]. У таких умовах доцільно застосувати кілька ключових підходів до дослідження.

Концепція **формаційного розвитку суспільства**, на наш погляд, має безсумнівні сильні сторони, адже чітко визначає основний критерій періодизації (економічний розвиток) і пропонує ло-

гічно аргументовану цілісну модель усього історичного розвитку, що дозволяє порівнювати різні суспільні системи відповідно до ступеня їх прогресивності. Такий підхід дає можливість розуміння історії як закономірного об'єктивного процесу, ілюструє дію економічних механізмів розвитку, наводить чітку систематизацію історичного процесу.

У свою чергу, **цивілізаційний підхід** до аналізу суспільного розвитку, що акцентує увагу на еволюційній зміні цивілізацій як соціально-етнічних спільностей, відіграє також надзвичайно важливу роль. Він значно збагачує сучасний аналіз, адже дає можливість побудувати типологію суспільних систем, що виходить із певних, якісно відмінних між собою не тільки техніко-технологічних базисів, а також культурних, соціальних та інших нематеріальних цінностей, що не можуть бути визначені поділом на конкретні формації.

Неодноразово згадана необхідність системного дослідження, об'єднання суспільних наук, завершення їх автономізації визначають також **системно-синергетичний підхід** як один із ключових у структурі сучасного наукового дослідження. На нашу думку, ключовою залежністю у цьому плані, що характеризується високим рівнем синергетики, є взаємозв'язок людини та суспільства як ключовий фактор задоволення як індивідуальних, так і суспільних потреб. Разом із тим, варто підкреслити важливість взаємозв'язку також економіки та суспільства, адже можна констатувати, що постіндустріальне суспільство могло виникнути лише на базі розвинутої економіки відповідного типу.

Висновки. Наукова парадигма означає пануючу систему поглядів, що прийнята в наукових колах у межах певного періоду часу. Економічні та суспільні трансформації, що характерні для останніх десятиліть, викликають зміни у науковому відображенні дійсності і зумовлюють формування постіндустріальної парадигми як методологічної основи теоретичних досліджень сучасної економічної теорії. У нових умовах головними напрямками методології є загальна еволюційність і людиноцентричність, а найбільш підходящим є поєднання різних підходів до дослідження — формаційного, цивілізаційного та системно-синергетичного, кожен із яких має певні переваги та сильні сторони.

Література

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Под ред. В.Л. Иноземцева [пер. с англ.] — М.: Academia, 1999. — 956 с.

2. *Гайдай Т.В.* Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст. Монографія — К.: ВПЦ «Київський університет», 2008.
3. *Гальчинський А.С.* Економічна методологія. Логіка оновлення: Курс лекцій. — К.: АДЕФ- Україна, 2010. — 572 с.
4. *Кун Т.* Структура научных революций. — 2-е изд. / Пер. с англ. И. З. Налетова; общ. ред. Д. Микуленского. — М.: Прогресс, 1977. — 300 с.
5. *Скотний П. В.* Економіко-теоретичне знання в парадигмі методології: монографія / Скотний П. В. ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. — Дрогобич : РВВ Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка, 2011. — 407 с.
6. *Тоффлер Э.* Третья волна. — М.: АСТ, 2004.

Статтю подано до редакції 25.12.13

УДК 330.88

О. Н. Перова, аспірант кафедри
«Економічна теорія та державне управління»,
Донецький національний технічний університет,
м. Донецьк, Україна

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ У ВДОСКОНАЛЕННІ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Економічна теорія базується на постулатах про раціональність економічної людини, на основі яких індивіди повинні приймати правильне рішення маючи повну інформацію і використовувати її з максимальною ефективністю. Але рідко коли це буває в реальному житті. Цю недовершеність економічної теорії можна охарактеризувати, як «порожнини» науки. Основою цієї «порожнини» є відсторонення економічної теорії від поведінки людини, з їх спадковістю, особливими рисами характеру, вихованням, мисленням, психікою. Саме ці «порожнини» намагалися заповнити спеціалісти з поведінкової економіки. Відомо, що в 2002 році Нобелівською премією в області економіки були нагороджені психолог Данієто Канеман та економіст Вертон Сміт. Вони довели, що люди в економічному середовищі діють менш раціонально та менш егоїстично, ніж це трактує традиційна економічна теорія.

Можливо роботи Д. Канемана, як психолога, привернули увагу наукової спільноти, але необхідно висвітлити історичний та науковий досвід учених, які вивчали психологію людини та її зв'язок з економікою.